

életműben, /2/ a kortárs angol irodalomban, /3/ s általában az európai kulturában. Itt egyuttal feltárja a topos /Platonig visszanyúló/ klasszikus és /az üdvtörténetre alapozott/ keresztény eredetét. A "Theatrum Mundi" gondolatához Shakespeare-nél is szorosan kapcsolódik a hét emberi életkor /"seven ages"/ képvilága, amely kapcsán ugyanugy beszélhetünk a pogány-klasszikus és a biblikus-keresztény geneziszről.

Eszmetörténeti szempontból Augustinusig nyulik vissza az a gondolat, hogy az emberi élet korszakai tipológikusan viszonyíthatóak a világ hét korszakához és a teremtés hét napjához. A reformáció idején jelentkező apokaliptikus gondolkodásmódban olykor hangot kapott a Talmudra visszavezethető "világhét" elképzelés, miszerint a teremtés hat aktív napjának megfelelően hatezer évig fog fennállni a világ.

A következőkben a szerző a "világszínház" és az életkorszakok legelterjedtebb ikonográfiáját ismerteti és értelmezi.

Végezetül Shakespeare III. Richard-jének az elemzése következik a "Theatrum Mundi" metafora alapján. A drámaelemzés szerint a mű alapmetaforái a "színész" és a "világ" egyuttal strukturaszervező elvekké is válnak: a játszó színész /Richard/ s az általa majdnem elpusztított, de mégis regenerálódó világ konfliktusaként is értelmezhető a dráma.

FABINY Tibor: "Veritas Filia Temporis: Az igazság és az idő ikonográfiája és Shakespeare"

A renerszánsz ikonográfiában az "Idő"-nek /a mitológiában "Kronos" ill. "Saturnus"/ két eltérő ábrázolása alakult ki. Az egyik a gyermekeit felfaló és pusztító isten képe, a másik viszont a jóakaratu Atyát /Father Time/ jeleníti meg, aki kiszabadítja meztelen leányát, az elnyomott Igazságot. /Innen származik a mondás: "Az Igazság az Idő gyermeke" ill. "Az Idő napfényre hozza az Igazságot"/. A gondolat eszmétörténetének elemzésekor szó esik annak a bibliai lineáris

időszemlélettel való rokonságáról, a reformáció idején elterjedt használatáról, s a frazeológiát alkalmazó korabeli politikai teátrális demonstrációkról /a mondat ugyanugy jelszava volt a katolikus Véres Máriának, mint a protestáns Erzsébet királynőnek/, s végezetül az ikonográfiai és emblematikus ábrázolásokról.

A tanulmány második része a mitológikus eredetű gondolatot keresi Shakespeare-nél: /1/ szó-emblémaként /The Rape of Lucrece/; /2/ egyes drámákban fellelhető strukturális elvként /Measure for Measure, King Lear/, /3/ mint műfaj-szervező archetipikus principiumot Shakespeare utolsó műveiben, a "románokban". Az ismert négy románc: Pericles, Cymbeline, The Winter's Tale, The Tempest mindegyikében felismerhető az Igazság-Idő mint "fiatal lány" - "apa" ikonográfiája. Mindegyik szerkezetében jelen van a mitológikus prófécia, valamint a reveláló-apokaliptikus anagnorisis, a "szinről-szinre" látás, a mesében nélkülözhetetlen vég: a költői igazságszolgáltatás.

SZILASSY Zoltán: "Emblémák, színház, dramaturgia
/Vázlat a shakespeare-i színház
ikonográfiai és ikonológiai megköze-
lítéséhez és az ezekkel kapcsolatos
kérdések/"

Az írás négy részre oszlik, és rövid összeggéssel, valamint a filológiai apparátus dokumentálásával zárul. Az első részben általános, bevezető problémákról esik szó. A színháztörténetben és -elméletben is gyümölcsözőnek látszanak az említett módszerek; a korabeli dokumentáció /pl. Henslowe Naplója/ is az Erzsébet-kori színház "emblematicusságára" mutat. Recepcióesztétikai szempontból kérdés, hogy nem volt-e a színpadon alkalmazott emblémáknak nivelláló szerepük is. A második részben módszertani problémák kerülnek elő. Hang-